

Raamatukogutöö korraldamine COVID-19 perioodil

Juhend lähtub Vabariigi Valitsuse 23.08.2021 korraldusest nr 305 „COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed ja piirangud“.

Vabariigi Valitsuse korralduste terviktekstid on kättesaadavad [Riigi Teatajast](#) ja internetileheküljelt www.kriis.ee.

Raamatukogu teenuste järkjärguline laiendamine või piiramine sõltub kohalike riskide analüüsist ja raamatukogu omaniku / omavalitsuse otsusest, kuid järgida tuleb Kultuuriministeeriumi juhendis toodud nõudeid, mis aitavad tagada nii külastajate kui ka töötajate ohutuse ning takistavad viiruse levikut. Lisaks raamatukogude käitumisjuhendile tuleb järgida Terviseameti üldisi [soovitusi](#), Vabariigi Valitsuse [korraldusi](#), Kultuuriministeeriumi juhendeid ja avalike ürituste korraldamise juhendit, mille leiate [siit](#).

Raamatukogutüübiti (rahva-, kooli-, teadus-, eriala-, rahvusraamatukogudele) eraldi juhendeid ei koostata.

Koroonaviiruse SARS-CoV-2 põhjustatav COVID-19 on nakkushaigus, mis levib inimeselt inimesele piisknakkuse kaudu. Viirust on peamiselt võimalik saada nakatunud inimesega lähikontaktis olles või ka saastunud pindade ja käte kaudu. Haigus võib kulgeda iseloomulike sümptomitega või ilma haigustunnusteta. Viirus levib kiiremini siseruumides ning suurem risk haiguse raskekujuliseks kulgemiseks, tüsistusteks ja haiglaravi vajaduseks on riskirühmadel (sh vanemaealistel).

Üldine töökorraldus

	Alates 26.08.2021
Maskid	Alates 26.augustist on kaitsemaski kandmine või suu ja nina katmine kohustuslik raamatukogu nendes avalikes siseruumides , kus tervisetöendi kontrollimise kohustust ei ole . Maske tuleb kanda kõigis nendes raamatukogu avalikuks kasutamiseks mõeldud ruumides, kuhu on võimalik siseneda igal soovijal ja kus liigub palju inimesi, kes üksteisega igapäevaselt kokku ei puutu . Endiselt ei laiene maskikandmise kohustus alla 12-aastastele lastele või inimestele, kelle jaoks on kaitsemaski kandmine tervislikel põhjustel või muudel olulistel põhjustel ebamõistlik.
Hajutatuse nõue	Täita tuleb hajutatuse nõuet. Võõraste inimestega hoida viiruseleviku seisukohast mõistlikku vahemaad. Piirang ei kehti koos liikuva ja viibiva perekonnale, erivajadustega inimestele või juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole võimalik mõistlikult tagada.

	<p>Hajutatuse nõuet tuleb täita ka COVIDi suhtes kontrollitud avalikus ruumis toimuvate ürituste ning tegevuste korral (sportimisel, treenimisel, noorsootöös, huvitegevuses ja -hariduses, täienduskoolituses ja täiendõppes; spordivõistlustel ning spordi- ja liikumisüritustel; avalikel koosolekutel ja üritustel, sealhulgas teatris, kinos, kontserdil, konverentsil; muuseumites ja näitusasutustes; meelelahutusteenustel; toitlustusettevõtetes kohapeal söömisel-joomisel).</p>
Desinfitseerimismõõded	<p>Raamatukogu või ürituse korraldaja või raamatukogus teenuse osutaja tagab desinfitseerimisvahendid ja desinfitseerimismõõde täitmise Terviseameti juhiste kohaselt. Lisaks tuleb ühiskasutatavad asjad (nt arvuti) pärast iga kasutuskorda desinfitseerida.</p>
COVID tõendid ja tõendi kohaldamisala	<p>Alates 26. augustist peavad siseruumides toimuvate ürituste ja tegevuste korral (sportimisel, treenimisel, noorsootöös, huvitegevuses ja -hariduses, täienduskoolituses ja täiendõppes; spordivõistlustel ning spordi- ja liikumisüritustel; avalikel koosolekutel ja üritustel, sealhulgas teatris, kinos, kontserdil, konverentsil; muuseumites ja näitusasutustes; meelelahutusteenustel; toitlustusettevõtetes kohapeal söömisel-joomisel) kliendid ning osavõtjad (v.a alla 18-aastased ja erivajadusega inimesed) esitama COVID-19 vaksineerimise, läbipõdemise või negatiivse testi kohta tervisetõendi.</p> <p>Korraldajatel on kohustus kontrollida COVID-19 tõendite kehtivust. Põhjendatud kahtluse korral tuleb inimeselt küsida isikut tõendavat dokumenti.</p> <p>Tõend võimaldab kõigi osalejate nakkusohutuse kontrolli puhul siseruumis osaleda kuni 6000 inimesel (kogu hoone, mitte ühe ruumi) kohta ühel ajahetkel (ühel kalendripäeval), välialal kuni 12 000 inimesel külastuskoha kohta ühel ajahetkel (ühel kalendripäeval).</p> <p>COVID-19 tõendit ei tule kontrollida piiramata territooriumiga väliüritustel.</p> <p>Tervisetõendi kohta rohkem infot aadressidelt: https://www.kul.ee/covid-tervisetoend ja https://www.kriis.ee/et/covid-19-toend-ja-selle-kasutamine</p>
	Alates 26.08.2021
RAAMATUKOGUTEENINDUS SISERUUMIDES	
Lugemissaalide ja teiste avalikke ruumide külastamine	<ul style="list-style-type: none"> • Kantakse kaitsemaski või kaetakse nina ja suu (v.a alla 12-aastased lapsed või kui see ei ole tervislikel põhjustel või muid olulisi põhjuseid arvestades mõistlik); • täita tuleb hajutatuse nõuet. Piirang ei kehti koos liikuva või viibiva perekonna kohta või juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole mõistlikult võimalik tagada; • teenuse osutaja tagab desinfitseerimisvahendite olemasolu; • teenuse osutaja tagab, et desinfitseerimismõõdeid täidetakse Terviseameti juhiste kohaselt.
Avariilite kasutamine	Vt raamatukoguteenindus siseruumides, lugemissaalide ja teiste avalikke ruumide külastamine.
Väljaannete laenutamine ja tagastamine	Vt raamatukoguteenindus siseruumides, lugemissaalide ja teiste avalikke ruumide külastamine.
Internetiarvuti kasutamine	Vt raamatukoguteenindus siseruumides, lugemissaalide ja teiste avalikke ruumide külastamine.

Veebiteenuste osutamine; Päringutele vastamine (sh veebis, e-posti ja telefoni teel)	Vt raamatukoguteenindus siseruumides, lugemissaalide ja teiste avalikke ruumide külastamine.
Haridusprogrammide korraldamine (raamatukogutunnid, töötoad, ekskursioonid jms)	<ul style="list-style-type: none"> • Kõik külastajad (v.a alla 18-aastased või erivajadusega inimesed) tõendavad enda nakkusohutust kas vaksineerimise läbimist, nakkuse läbipõdemist või kehtivat negatiivset testitulemust tõendava COVID-tervisepassi või -tõendiga. Antigeeni kiirtesti kehtivusaeg on 48 tundi ja PCR testi kehtivus 72 tundi; • korraldajatel on kohustus kontrollida COVID tõendite kehtivust. Põhjendatud kahtluse korral tuleb inimeselt küsida isikut tõendavat dokumenti. • kultuurikorraldaja ei pea tagama testimisvõimalust kohapeal neile, kellel tervisetõendit ei ole. Nakkusohutuse eest vastutab külastaja ise; • hajutatuse nõue. Võõraste inimestega, kellega iga päev ei lävita, tuleb hoida viiruseleviku seisukohast mõistlikku vahemaad. Piirang ei kehti koos liikuva või viibiva perekonna kohta või juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole võimalik mõistlikult tagada; • kuni 6000 inimest külastuskoha (kogu hoone, mitte ühe ruumi) kohta ühel ajahetkel; • teenuse osutaja tagab desinfitseerimisvahendite olemasolu; • teenuse osutaja tagab, et desinfitseerimisnõudeid täidetakse Terviseameti juhiste kohaselt. • Piirangud ei laiene kontaktivabadele ja veebiteenustele.
Huvitegevusega tegelemine: sport, treening, noorsootöö, huvitegevus, -haridus, täienduskoolitus ja täiendõpe (nt raamatu- või lauamänguklubi, keeleõppe, multimeedia-, väitlus- või käsitööring)	Vt elmist punkti haridusprogrammide korraldamine. <ul style="list-style-type: none"> • Piirangud ei laiene kontaktivabadele ja veebiteenustele.
Spordi- ja liikumisürituste korraldamine	Vt raamatukoguteenindus siseruumides, haridusprogrammide korraldamine.
RAAMATUKOGUTEENINDUS ÕUEALAL	
Lugemissaali ja avariilülitteenuste kasutamine	<ul style="list-style-type: none"> • Täita tuleb hajutatuse nõuet. Piirang ei kehti koos liikuva või viibiva perekonna kohta või juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole mõistlikult võimalik tagada; • soovituslik kanda maski või katta nina ja suu (v.a alla 12-aastased lapsed või kui see ei ole tervislikel põhjustel või muid olulisi põhjuseid arvestades mõistlik); • teenuse osutaja tagab desinfitseerimisvahendite olemasolu; • teenuse osutaja tagab, et desinfitseerimisnõudeid täidetakse Terviseameti juhiste kohaselt.
Väljaannete laenutamine ja tagastamine	Vt Raamatukoguteenindus õuealal, lugemissaalide ja avariilülitteenuse kasutamine.
Internetiarvuti kasutamine	Vt Raamatukoguteenindus õuealal, lugemissaalide ja avariilülitteenuse kasutamine.
Veebiteenuste osutamine; Päringutele vastamine (sh veebis, e-posti ja telefoni teel)	Vt Raamatukoguteenindus õuealal, lugemissaalide ja avariilülitteenuse kasutamine.
Haridusprogrammide korraldamine (õppekavaga seotud raamatukogutunnid, töötoad, ekskursioonid jms)	<ul style="list-style-type: none"> • Kõik külastajad (v.a alla 18-aastased või erivajadusega inimesed) tõendavad enda nakkusohutust kas vaksineerimise läbimist, nakkuse läbipõdemist või kehtivat negatiivset testitulemust tõendava

	<p>COVID-tervisepassi või -tõendiga. Antigeeni kiirtesti kehtivusaeg on 48 tundi ja PCR testi kehtivus 72 tundi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kultuurikorraldaja ei pea tagama testimisvõimalust kohapeal neile, kellel tervisetõendit ei ole. Nakkusohutuse eest vastutab külastaja ise; • kuni 12 000 inimest külastuskoha kohta ühel ajahetkel; • täita tuleb hajutatuse nõuet. <p>• Piirangud ei laiene kontaktivabadele ja veebiteenustele.</p>
<p>Huvitegevusega tegelemine: sport, treening, noorsootöö, huvitegevus, -haridus, täienduskoolitus ja täiendõpe (nt raamatu- või lauamänguklubi, keeleõppe, multimeedia-, väitlus- või käsitööring, ühekordsed ekskursioonid jms)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • samad reeglid, mis haridusprogrammide korraldamise puhul. Vt eelmine punkt.
<p>Spordi- ja liikumisürituste korraldamine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • samad reeglid, mis raamatukoguteenindus õuealal, haridusprogrammide korraldamise puhul. • Piirangud ei laiene spordi- ja liikumisüritustele kui need toimuvad välitingimustes piiramata alal.
<p>AVALIKUD ÜRITUSED</p> <p>Raamatukogu avalikke üritusi (nt grupiekskursioonid, raamatukogutunnid, näituste avamised, kohtumised kirjanikega, raamatuesitlused, kontserdid, teatrietendused, kinoseansid, koosolekud) tuleb korraldada siseruumides ja välitingimustes avalike koosolekute pidamise ja avalike ürituste korraldamise piirangute järgi. Järgida tuleb Vabariigi Valitsuse korraldusi, Kultuuriministeeriumi juhendeid ning juhendit avalike ja kultuuriürituste korraldajatele ning kultuuriasutustele. Vt lisainfot avalike ürituste kohta siit.</p> <p>Ruumi ventilatsiooni võimsusest lähtudes tuleks kahe eri publikuga ürituse (nt koolitus, loeng, seminar) vahele jätta piisav aeg puhastustöödeks ja ruumi ventileerimiseks (hästi ventileeritud ruumis on CO2 tase <1000 ppm).</p> <p>Ürituse või koosoleku korraldaja tagab desinfitseerimisvahendid ja desinfitseerimisnõuete täitmise Terviseameti juhiste kohaselt.</p>	
<p>RAAMATUKOGU AVALIKUD ÜRITUSED SISERUUMIDES:</p>	
<p>Statsionaarsete istekohtadega avalik koosolek ja üritus (nt raamatuesitlus, näituse avamine, loeng, seminar, konverents, teatrietendus, kontsert, kinoseanss)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kõik külastajad (v.a alla 18-aastased või erivajadusega inimesed) tõendavad enda nakkusohutust kas vaksineerimise läbimist, nakkuse läbipõdemist või kehtivat negatiivset testitulemust tõendava COVID-tervisepassi või -tõendiga. Antigeeni kiirtesti kehtivusaeg on 48 tundi ja PCR-testi kehtivus 72 tundi; • kultuurikorraldaja ei pea tagama testimisvõimalust kohapeal neile, kellel tervisetõendit ei ole. Nakkusohutuse eest vastutab külastaja ise; • avalikus siseruumis võivad isikud koos viibida ja liikuda hajutatult, välja arvatud istumisaladel. Piirang ei kehti koos liikuva või viibiva perekonna kohta või juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole võimalik mõistlikult tagada;

	<ul style="list-style-type: none"> • kuni 6000 inimest külastuskoha (kogu hoone, mitte ühe ruumi) kohta ühel ajahetkel; • teenuse osutaja tagab desinfitseerimisvahendite olemasolu; • teenuse osutaja tagab, et desinfitseerimishooneid täidetakse Terviseameti juhiste kohaselt. <p>Piirangut ei kohaldata siseruumis avalikule koosolekule kui osalejate arv on alla 50 isiku, kui tagatud on nõuded:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kantakse kaitsemaski või kaetakse nina ja suu (v.a alla 12-aastased lapsed); • täidetakse hajutatuse nõuet. Piirang ei kehti koos liikuva või viibiva perekonna kohta või juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole mõistlikult võimalik tagada; • teenuse osutaja tagab desinfitseerimisvahendite olemasolu; • teenuse osutaja tagab, et desinfitseerimishooneid täidetakse Terviseameti juhiste kohaselt.
<p>Püstijala või ilma statsionaarsete istekohtadeta avalik koosolek ja üritus (nt raamatuesitlus, näituse avamine, loeng, seminar, konverents, teatrietendus, kontsert, kinoseanss)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • samad reeglid, mis statsionaarsete istekohtadega ürituste puhul. Vt eelmine punkt.
<p>RAAMATUKOGU AVALIKUD ÜRITUSED ÕUEALAL:</p>	
<p>Avalik koosolek ja üritus (nt raamatuesitlus, näituse avamine, loeng, seminar, konverents, teatrietendus, kontsert, kinoseanss)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kõik külastajad (v.a alla 18-aastased või erivajadusega inimesed) tõendavad enda nakkusohutust kas vaksineerimise läbimist, nakkuse läbipõdemist või kehtivat negatiivset testitulemust tõendava COVID-tervisepassi või -tõendiga. Antigeeni kiirtesti kehtivusaeg on 48 tundi ja PCR-testi kehtivus 72 tundi; • kultuurikorraldaja ei pea tagama testimisvõimalust kohapeal neile, kellel tervisetõendit ei ole. Nakkusohutuse eest vastutab külastaja ise; • kuni 12 000 inimest külastuskoha kohta ühel ajahetkel. • Kui on tegemist välistingimustes toimuva piiramata territooriumiga avaliku üritusega, siis osalejate arvule piirangut ei seata, samuti ei ole siis nakkusohutuse kontrollimise kohustust. See kehtib näiteks selliste avalike ürituste korraldamise kohta, mis toimuvad ühes linna asumis või kogu asustusüksuses, kus inimesed on pidevas liikumises ning ei ole võimalik määratleda kindla koha ja osalejatega üritust või tegevust.
<p>RAAMATUKOGU NÄITUSED VÕI SELLE SISERUUMIDES TEGUTSEVAD MUUSEUMID</p>	<p>Lugemis- või teenindusalas asuv näitus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kantakse kaitsemaski või kaetakse nina ja suu (v.a alla 12-aastased lapsed); • täita tuleb hajutatuse nõuet. Piirang ei kehti koos liikuva või viibiva perekonna kohta või juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole mõistlikult võimalik tagada. <p>Muuseum:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • külastaja tõendab enda nakkusohutust kas vaksineerimise läbimist, nakkuse läbipõdemist või kehtivat negatiivset testitulemust tõendava COVID-tervisepassi või -tõendiga. Kiirtesti kehtivusaeg on seejuures 48 tundi ja RNA-testi kehtivus 72 tundi; • kultuurikorraldaja ei pea tagama testimisvõimalust kohapeal neile, kellel tervisetõendit ei ole. Nakkusohutuse eest vastutab külastaja ise. • siseruumides lubatud kuni 6000 inimest. • Täita tuleb hajutatuse nõuet.
<p>RAAMATUKOGU KOHVIK JA RESTORAN või selle ruumides tegutsev toidlustuskoht ning muud toidlustusasutuste ruumid ja väliterrassid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kõik külastajad (v.a alla 18-aastased või erivajadusega inimesed) tõendavad enda nakkusohutust kas vaksineerimise läbimist, nakkuse läbipõdemist või kehtivat negatiivset testitulemust tõendava COVID-tervisepassi või -tõendiga. Antigeeni kiirtesti kehtivusaeg on 48 tundi ja PCR testi kehtivus 72 tundi; • teenuse osutaja ei pea tagama testimisvõimalust kohapeal neile, kellel tervisetõendit ei ole. Nakkusohutuse eest vastutab külastaja ise; • avalikus siseruumis võivad isikud koos viibida ja liikuda hajutatult, v.a istumisaladel. Piirang ei kehti koos liikuva või viibiva perekonna kohta või juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole võimalik mõistlikult tagada; • teenuse osutaja tagab siseruumides desinfitseerimisvahendite olemasolu; • teenuse osutaja tagab, et siseruumides täidetakse desinfitseerimisnõudeid Terviseameti juhiste kohaselt; • tervisetõendi nõuet ei ole müügi- või teenindusalal tellitud toidu kaasa ostmisel või kullerteenuse osutamisel. • Siseruumides lubatud kuni 6000 ja välistingimustes kuni 12 000 inimest toidlustuskoha kohta ühel ajahetkel.
<p>Raamatukogus asuv müügikoht või müügisaal (nt käsitöö, kunsti, raamatute müük)</p> <p>Müügikohta loetakse kaubanduspinnaks ning neile kehtivad kauplustega sarnased reeglid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kantakse kaitsemaski või kaetakse nina ja suu; • täita tuleb hajutatuse nõuet; • teenuse osutaja tagab desinfitseerimisvahendite olemasolu; • teenuse osutaja tagab desinfitseerimisnõuete täitmise Terviseameti juhiste kohaselt.

- Raamatukogu **kõigis avalikes siseruumides** (nt lugemissaalides, internetipunktides, teeninduskohtades) on **kohustuslik kanda kaitsemaske või katta nina ja suu**.
 - **Erandiks on** alla 12-aastased lapsed; inimesed, kellel see ei ole tervislikel põhjustel võimalik (nt hingamisraskuste, psüühikahäirete, allergiate tõttu); erivajadustega inimesed, kes ei ole võimelised maski nõuetekohaselt kandma või seda endale ise ette panema ja eest võtma; vaegkuuljast inimese saatja või isik, suheldes inimesega, kes vajab selget kõnet (maskikandmine segab huultelt lugemist) ja/või kellel on suhtlemiseks vajalik lugeda huultelt või näoilmeid vms.

- **Maskina** on käsitatavad isikukaitsevahendid (sh visiirid), meditsiinilised maskid ja laiatarbe näokatted (sh ostetud või ise valmistatud korduskasutatavad maskid). Nende puudumisel võib piirduda suu ja nina samaaegse katmisega, kui katteks kasutatav materjal ja eseme tegumood võimaldab käsi kasutamata seda vajaliku aja jooksul näokattena kasutada (nt kaelussallid, mis püsivad ettetõmmatuna nina ja suu ees).
- Küllastajatega kokkupuutuvate töötajate isikukaitsevahendite valik tuleb teha töötaja riskirühma kuulumise ja töö eripära alusel.
- Nakkuse leviku suurenemise ärahoidmiseks jääb endiselt kehtima nõue tagada avalikes siseruumides inimeste hajutatuse. See on oluline, et vältida suurte inimhulkade koos ühes kohas viibimist, sest haigestumise kasvu Eestis mõjutasid viiruse leviku algfaasis just mitmed rahvarohked üritused ning nendel osalenud inimeste omavahelised kokkupuuted. Endiselt jäävad kehtima erandid perekondade kohta või kui hajutatust ei ole võimalik mõistlikult tagada.
- Raamatukogu avalikes ja siseruumides asuvates lugemis-, teenindus- või internetisaalides ning teistes üldkasutatavates ruumides tuleb alates 23.06.2021 järgida hajutatuse nõuet.
- Internetiarvutites on lubatud lugeda e-väljaandeid, kasutada Riigi Teatajat, külastada kohaliku omavalitsuse ja riigi veebilehti, tasuda arveid, kasutada postkasti ja teha muid igapäevaeluks olulisi tegevusi, samuti tegeleda huviharidusliku tegevusega.
- Ühiskasutatavaid esemeid (nt internetiarvutit) tuleb iga kasutuskorra järel desinfitseerida. Raamatukogu peab tagama desinfitseerimisvahendite olemasolu ja desinfitseerimisnõuete täitmise Terviseameti juhiste järgi.
- Raamatukogu küllastajatele võib jätkuvalt soovitada kontaktivabade ja veebiteenuste kasutamist.
- Kui küllastaja vajab internetiarvuti või teenuste kasutamisel siseruumis abi, tuleb järgida hajutatuse nõuet.
- Piirangud ei kehti veebiüritustele ning kontaktivabadele üritustele ja teenustele.
- Raamatukogusid ei suleta ja raamatukogude teenused ei ole otseselt Vabariigi Valitsuse korraldustega reguleeritud.
- Raamatukogu omanik või asutus võib kehtestada eelnimetatutest rangemaid nõudeid, kui see aitab viiruse leviku tõkestamisele kaasa.

Raamatukogu küllastamine

- Raamatukogu küllastajatele soovitada kontaktivabade ja veebiteenuste kasutamist.
- Küllastajal on **kohustuslik** raamatukogusse sisenedes kanda maski või katta nina ja suu.
- Küllastaja peab järgima hajutatuse nõuet (vt üldine töökorraldus).
- Võimaluse korral tuleb raamatukogusse sisenemise ja väljumise teekond eraldada.
- Võimaluse korral tuleb ukсед hoida avatuna, et vältida ukse linkide katsumist.
- Liftes kasutades tuleb järgida inimeste hajutamise nõuet.
- Riidehoidu olemasolul tuleb läbi mõelda selle kasutamise kord. Lubatud on nii teenindajaga kui ka iseteenindusega garderoob. Garderoobitöötajal on **kohustuslik** kanda maski või katma nina ja suu, soovituslikult kasutama kaitsekindaid või pesema ja desinfitseerima regulaarselt käsi.
- Raamatukogu peab küllastajatele tagama võimaluse käsi desinfitseerida ja pesta.
- Käte desinfitseerimisvahendid tuleb asetada küllastajate liikumisteedele nähtavasse kohta. Desinfitseerimisvahendid peaksid kindlasti olema sisse- ja väljapääsu, tualeti ning (järskude) treppide juures, mille kasutamisel on käsipuust kinnihoidmine vältimatu.
- Raamatukogu sisse- ja väljapääsu ning desinfitseerimis- ja pesukohtade juurde tuleb paigaldada käitumise [piltjuhised](#).
- Raamatukogul on õigus haigussümptomitega küllastajat hoonesse mitte lubada, teavitades sellest oma veebilehel ja sotsiaalmeedia kanalites.

- Võimaluse ja vajaduse korral tuleb sisse lugeda kõlarite kaudu esitatav teavitus, et inimesed järgiksid: hajutatuse nõuet, hoiaksid distantsi (sh järjekordades) ning vähendaksid trepikäsipuude ja muude pindade puudutamist.
- Vähendada tuleb lähedasi sotsiaalseid kontakte töötajate ning töötajate ja külastajate vahel.
- Töötajate ja külastajate töökohad tuleb korraldada nii, et nii töötajad kui külastajad saaksid ruumis järgida hajutatuse nõuet. Vajaduse korral tuleb ruum kujundada ja mööbel ümber tõsta sobivalt kehtestatud reeglitele. Vähendada tuleb näiteks külastajatele mõeldud laudade ja toolide arvu.
- Teeninduslettide töö tuleb korraldada nii, et külastajad saaksid järjekorras hoida hajutatuse nõudest lähtudes distantsi ning minna teenindajale teeninduse ajaks lähemale ainult vajadusel korral. Põrandal tuleb kasutada tähiseid või silte, mis toetavad nõude täitmist.
- Võimaluse korral tuleb teenindusleti ette paigaldada pleksiklaas. NB! Seda tuleb regulaarselt puhastada.
- Inimesed tuleb suunata raamatukogu e-teenuseid ja võimalusel pakiautomaadi teenuseid kasutama.
- Kojulaenutust tuleb võimalusel pakkuda kontaktivabalt (nt pakiautomaat, kontaktivaba koduteenindus).
- Väljaandeid peab tagastatama võimalikult kontaktivabalt, kasutades näiteks tagastuskaste või pakiautomaate.
- Võimaluse korral tuleb kasutada võimalikult palju kontaktivabu teenindus- ja maksemeetodeid (nt viipemakse, mobiilimakse, QR-koodiga mTasku makse, pangalaenu).
- Makseterminal tuleb võimaluse korral paigutada teenindajast võimalikult kaugemale.
- **Raamatukogu peab tagama külastajale võimalused desinfitseerida avaliku internetipunkti arvutid, töövahendid (arvuti ekraan, klaviatuur, hiir) ja pinnad enne ja pärast kasutuskorda (nt salvrätikutega).**
- **Raamatukogu peab avaliku internetipunkti arvutid, töövahendid (arvuti ekraan, klaviatuur, hiir) ja pinnad desinfitseerima iga 2–4 tunni järel.**
- Külastajate käitumist tuleb jooksvalt jälgida ning teha vajaduse korral muudatusi asutuse töökorralduses ja ajutises raamatukogu kasutuseeskirjas, et tagada nii külastajate kui töötajate maksimaalne ohutus.
- Raamatukogu õuealal võib avada välilugemissaali, järgides käte desinfitseerimise, pindade puhastamise, inimeste hajutamise nõuet ja riskirühmadele soovituslikku kaitsemaski kasutamise nõuet.

Külastajate ohutus

- Raamatukogu siseruumides (sh arvutit kasutades) on **külastajal kohustuslik kanda kaitsemaski või katta nina ja suu.**
- Külastajal peab olema võimalus enne ja pärast väljaannete, inventari ja tehnikaseadmete (arvutid, laenutusautomaadid jms) kasutamist käsi desinfitseerida. Kui viirusega saastunud kätega nägu mitte katsuda ja need kohe desinfitseerida, siis viirus ei levi.
- Raamatukogu teavitab külastajaid kõigist reeglitest eri kanalite kaudu: asutuse veebilehel ja sotsiaalmeedia kanalites, nii tekstina kui piltjuhistena asutuses kohapeal, sh välisustel.

Siseõhu ja vee kvaliteet

Avalike hoonete puhul tuleb järgida ventileerimise ja tuulutamise nõudeid. Korralik ventilatsioon ja füüsilise distantsi hoidmine on tihedalt seotud. Kuna võimaliku nakkuskandja vahetus läheduses on suur viirusosakeste kontsentratsioon, siis suurem õhuvahetus, kui inimesed on lähestikku, ei aita. Viiruse levikut saab takistada korraliku ventilatsiooniga, kui distants on suurem kui 1,5 meetrit. Vt [majandus- ja taristuministri 02.04.2020 määrust nr 8](#) ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti [juhendit](#). NB! Kui varem kehtis määrus ainult eriolukorra ajal, siis alates 29.11.2020 kehtib kogu aeg.

- Hoones, kus puudub soojustagastusega sissepuhke- ja väljatõmbeventilatsioon või see ei toimi, peab ruume intensiivselt tuulutama. Näiteks 15 minuti jooksul, kui sisenetakse ruumi, kus on enne teised inimesed viibinud, või vähemalt üks kord tunnis. Võimaluse korral tuleb ruumidesse paigaldada CO₂ andurid. Kui CO₂ näit tõuseb üle 1000 ppm, on vaja ruumi tuulutada.
- Kui säilitusülesandega raamatukogudes ohustaks tuulutamisega kaasnev õhuniiskuse tõus ja temperatuuri langus säilitatavaid väljaandeid, ei tohi neisse ruumidesse külatajaid lubada (nt avatud hoidlad).
- Kui hoonel on toimiv ventilatsioonisüsteem, peab see hoone kasutamise ajal ning vähemalt kaks tundi enne ja pärast hoone kasutamist töötama maksimaalsel projekteeritud tootlikkusel.
- Hoonepõhise tagastusõhuga ventilatsioonisüsteemi peab täielikult ümber lülitama välisõhule, sulgedes selleks tagastusõhuklapid ja avades värskõhuklapid.
- Sõltuvalt ruumi ventilatsiooni võimsusest tuleks kahe eri publikuga ürituse vahele jätta piisav aeg puhastustöödeks ja ruumi ventileerimiseks (hästi ventileeritud ruumis on CO₂ tase <1000 ppm).
- [Majandus- ja taristuministri määrusega](#) kehtestatud nõudeid ei kohaldata hoone osas, mis ei ole kasutuses vähemalt 60% ulatuses. Näiteks vähenenud kasutusintensiivsusega hooned, kus vähemalt 60% töötajatest on kaugtööl ja lugemissaalid, mille küllastatavus on vähenenud vähemalt 60%. Vähenemise protsendi arvutamisel tuleb lähtuda kasutatavatele ruumidele tuleohutusnõuetega ettenähtud kasutajate arvu piirangust. Vajaduse korral tuleb konkreetses ruumis või hoones lubatud kasutajate arvu täpsustamiseks konsulteerida Päästametiga. Nõuded ei kehti ka raamatukoguhoidlates, kus töötajad käivad harva ning viibivad järjest lühikest aega.
- Juhul, kui eriolukorra väljakuulutamise/tegevuse lõpetamise algusest alates ei ole hoones joogivett tarbitud või selle tarbimine on olulises mahus vähenenud, peab enne joogivee kasutamist kasutamata torustikud korralikult läbi puhastama. Selleks tuleb täielikult avada kõik kasutuseta olnud kraanid ning lasta veel voolata seni, kuni see saavutab veevõrgu temperatuuri ega ei muutu enam.
- Hoonetes, kus on soojavee boilerid ja soojaveearustusüsteemid pikalt kasutuseta seisnud, tuleks samuti kõik kasutuseta olnud kraanid avada ja loputada. Boilerites seisnud vesi on soovitatav välja lasta, vajaduse korral puhastada ning kuumutada värsket vett vähemalt 60 kraadini. Tööde tegemisel tuleb olla ettevaatlik, et ennast ega hoones viibijaid kuuma veega mitte põletada.
- Veendumaks, et veekvaliteet vastab nõuetele, on soovitatav teha ka mikrobioloogiliste näitajate analüüs. Kui selgub, et veekvaliteet nõuetele ei vasta, soovitatakse pöörduda hoone omaniku, veekäitleja või muu pädeva asutuse poole, et teha torustike põhjalikum loputus ja desinfitseerimine. Seejärel teha vee mikrobioloogiline analüüs uuesti.

Pindade ja ruumide puhtus

- Kõiki sagedasti puudutatavaid pindu küllastajatele avatud ruumides (sh ukseligid (v.a vasest või suure vasesisaldusega pronksist lingid, millel viirus hävib kriitilise piirini juba kahe tunni jooksul); käsipuud, liftinupud, lülitid, toolide käetoed alt ja pealt, teenindusletid, avariilid, laenutus- ja tagastusautomaadid, tagastuskastid, lauapinnad, tualettruumide sisustus ja pinnad), tuleb puhastada ja desinfitseerida (toimeained: 70% etanool, 75% 2-propanool, vesinikperoksiid, naatriumhüpoklorit) vähemalt iga 2–4 tunni järel.
- Tavapärasest enam tähelepanu tuleb pöörata ka töötajate tööruumide ja kööginurga puhastamisele:
 - mööblit ja radiaatoreid puhastada vähemalt kaks korda nädalas.
 - kööginurga tehnikat ja lauapindu ning tualettruumi sisustust ja pindu puhastada ja desinfitseerida iga päev.
- Desinfitseerimisvahendi valik sõltub sellest, kus (kätel, pindadel vm) ja kuidas seda kasutada on vaja, milliste organismide tõrjeks ja kas see toode sobib soovitud eesmärgi saavutamiseks – selleks tuleb lugeda kasutusjuhendit ja täita ohutusnõudeid. Toote põhjal tuleb eri pindadele koostada puhastusgraafikud koos sagedusega.
- Puhta tulemuse saab ka tõhusalt majapidamises kasutatavaid puhastusvahendeid kasutades (kui desinfitseerivad vahendid pole suuremate ruumide ja pindade jaoks olla laialdaselt kättesaadavad ja nende kasutamine pole hädavajalik).
- Raamatukogu kõigisse saalidesse tuleb paigaldada prügikast kasutatud ühekordsete isikukaitsevahendite jaoks.
- Igasugused võimalikud viirusega saastunud jäätmed (sh isikukaitsevahendid) tuleb koguda pealt suletavasse kilekotti ning käidelda olmeprügina.
- Terviseameti soovitusel puhastamiseks ja desinfitseerimiseks leiab [siit](#).
- Lisainfo ja kontaktid hetkel Eestis desinfitseerimisvahendeid pakkuvatest ettevõtetest leiab [siit](#).

Töötajate ohutus

- Töötajatel, kelle töö iseloom seda võimaldab, tuleb võimaluse korral lubada teha kaugtööd.
- Jälgida tuleb töötajate tervist.
- Võimaluse korral tuleb korraldada graafik nii, et küllastajaid teenindavate vahetuste koosseis (st töötajate lähikontaktsete hulk) oleks võimalikult muutumatu.
- Töötajate ja küllastajate vahel kehtib inimeste hajutamise nõue, vähendada tuleb lähedasi sotsiaalseid kontakte.
- Töötajatele tuleb võimaldada regulaarset kätepesu vee ja seebiga vähemalt 20 sekundit vähemalt iga 2 tunni järel. Soovitav on pakkuda käte kreemitamise võimalust.

- Kui kätepesu võimalik ei ole, tuleb käsi võimaluse korral desinfitseerida minimaalselt 70% etanoolipõhise käte antiseptikumiga. Nähtavalt määrduvad käed tuleb kindlasti pesta.
- Küllastajatega kokkupuutuvate töötajate isikukaitsevahendite valik tuleb teha töötaja riskirühma kuulumise ja töö eripära alusel.
- Küllastajatega kokkupuutuvatel töötajatel (eriti riskirühma kuuluvatel) on **kohustuslik** kanda kaitsemaski (või katta nina ja suu) ning kindaid juhul, kui ei ole võimalik järgida hajutatust.
- Terviseamet või tööandja võib nõuda, et teatud olukordades kantakse maski.
- Tööandja tohib koroonanakkuse ohutu keskkonna tagamiseks nõuda, et töötajad või raamatukogu külastajad kannaksid maski.
- Töötaja ei pea kandma meditsiinilist maski, kui selgub, et kaastöötaja on kokku puutunud koroonapositiivse nakkuskandjaga (st kolleeg on lähikontaktne). Maski kandmise on kohustuslik, kui terviseamet seda nõuab.
- Minimeerida tuleb riskirühmadesse kuuluvate töötajate (eelkõige vanemaealiste, krooniliste haiguste, immuunpuudulikkusega inimeste) kokkupuudet küllastajatega.
- Küllastajatega kokkupuutuvatel töötajatel on soovituslik pärast iga kokkupuudet küllastajaga käed või kindad desinfitseerida.
- Tuleb kontrollida, et töötajad on kaitsevahendite korrektsest ja ohutust kasutamisest teadlikud. Koondinfo isikukaitsevahendite kohta leiab [siit](#).
- Teavitussedelite ja sularahaga arveldamisel tuleb füüsilist kontakti vältida.
- Võimaluse korral tuleb teenindusleti ette paigaldada pleksiklaas. NB! Seda tuleb regulaarselt puhastada.
- Võimaluse korral tuleb graafik korraldada nii, et küllastajaid teenindavate vahetuste koosseis (st lähikontaktsete hulk) oleks võimalikult muutumatu.
- Koosolekuid tuleb pidada sidevahendite kaudu. Kui see pole võimalik, siis peaksid osalejad:
 - hoidma üksteisest mõistlikku vahemaad;
 - vältima kätlemist, materjalide jagamist jm otseseid kontakte;
 - järgima head respiratoorset ja kätehügieeni. Soovituslik on kanda kaitsemaski või katta suu ja nina.
 Koosoleku kestvus peaks olema võimalikult lühike.
- COVID-19 leviku pidurdamise seisukohalt peab haigestunud töötaja tööandjat COVID-19 diagnoosi kinnitusest informeerima. Informeerida tuleb töötaja ja tööandja kokkuleppe kohaselt.

Kui töötaja haigestub respiratoorsesse haigusesse (palavik, köha, nõrkus jm sümptomid)

1. Töövälisel ajal (mitte töökohal olles):

- Töötaja peab jääma koju ja võtma ühendust perearstiga, kes teeb otsuse COVID-19 diagnoosi, testimise vajaduse ja töövõimetuslehe kohta.
- Kolleegid, kes pole töötajaga sümptomaatilisel perioodil kokku puutunud, võivad jätkata tööl käimist, kuid jälgima 14 päeva jooksul tähelepanelikult oma tervist. Sümptomite ilmnemisel tuleb jääda koju ja võtta ühendust perearstiga.
- Haigestunud töötaja võib tööle naasta 10 päeva möödudes tingimusel, et tal ei esine respiratoorseid sümptomeid ega palavikku. Lõpliku otsuse teeb perearst. Kui arst on töötaja haiguslehe lõpetanud, võib töötaja naasta tööle ja tööandjal ei ole õigust temalt täiendavat testi nõuda.

2. Töötajal (töökohal olles):

- Haigestunud töötaja peab kohe koju minema. Ta võib tööle naasta 10 päeva möödudes tingimusel, et on täielikult terve – st ei esine respiratoorseid sümptomeid ega palavikku. Tervenemise üle otsustab arst.
- Haigestunud töötaja peab ühendust võtma oma perearstiga, kes hindab COVID-19 võimalikkust sümptomite, epidemioloogilise seose või laboratoorse testimise alusel (laboratoorse testimise vajaduse üle otsustab perearst).
- COVID-19 leviku pidurdamise seisukohalt peab haigestunud töötaja tööandjat COVID-19 diagnoosi kinnitusest informeerima.
- Kui töötaja on tööandjat COVID-19 diagnoosist informeerinud, teeb tööandja koostööd Terviseameti regionaalosakonnaga. Kontaktid leiab [siit](#).
- Viirusega potentsiaalselt saastunud ruumid tuleb kõrvalistele isikutele sulgeda ning neid korralikult pesta, desinfitseerida ja tuulutada.
- Terviseameti soovitused puhastamiseks ja desinfitseerimiseks leiab [siit](#).
- COVID-19 diagnoosi kinnitumisel peab töökohal selgitama välja inimesed, kes olid haigestunud töötajaga sümptomaatilisel perioodil lähikontaktis*. Tööandja teeb lähikontaktsete väljaselgitamiseks koostööd Terviseameti regionaalosakonnaga.
- Lähikontaktset peavad jääma 14 päevaks koju ning jälgima hoolikalt oma tervist või kuni 10. päeval tehtud SARS-CoV-2 PCR negatiivse analüüsi selgumiseni. Ülejäänud töötajad võivad tööl käimist jätkata, kuid peaksid samuti oma tervist hoolikalt jälgima.
- Kui haigestunud töötaja COVID-19 diagnoos kinnitust ei leidnud, võivad teised töötajad tööd jätkata, kuid samuti 14 päeva jooksul oma tervist jälgima.

Käsi tuleb pesta:

- enne töö alustamist;
- enne kaitsekinnaste kätte panemist;
- enne kuumtöödeldud või valmistoidu käitlemist;
- pärast kuumtöötlemata toidu käitlemist või valmistamist;
- pärast küllastaja kasutatud väljaannete käitlemist;
- pärast jäätmete käitlemist;
- pärast koristamist;
- pärast tualeti kasutamist;
- pärast nina nuuskamist, aevastamist või köhimist;
- pärast söömist, joomist või suitsetamist;
- pärast raha käsitlemist.

***Lähikontakt* on:**

- otsene füüsiline kontakt COVID-19 haigega (nt kätlemine);
- otsene kontakt COVID-19 haige eritistega ilma kaitsevahendeid kasutamata (nt on peale köhitud);
- COVID-19 haigega (ühes ruumis) koos viibimine vähemalt 15 minutit ja kuni 2 meetri kaugusel.

Juhendeid ja soovitusi leiab järgmistelt veebilehtedelt:

- www.kriis.ee
- [Terviseameti koroonaviiruse haigus COVID-19 trükised ja juhendmaterjalid](#)
- [EL COVID tõendite loomise juhend](#)
- [Veterinaar- ja Toiduameti soovitused toidukäitlejatele seoses koroonaviirusega](#)

- [Tööinspektsiooni soovitused tööandjale ja töötajale](#)
- [Hädaolukorra aegsed õigusaktid](#)
- [Eriolukorra lõpp ja kultuurivaldkond](#)
- [Eesti raamatukogud pärast eriolukorda](#)
- [Raamatukogude infomaterjalid \(infograafika - plakatid raamatukogudele\)](#)
- [Vaata, millal kanda maski](#)
- [Koondinfo isikukaitsevahendite kohta](#)
- [Töötamine koroonakriisi ajal](#)